

Tôi biết về nhà sưu tập Loan de Fontbrune tình cờ qua một bài viết dài gần 4.000 chữ của nhà báo Phạm Công Luận với tiêu đề “Quê hương diễm ảo của Loan de Fontbrune”. Cái tiêu đề quá thu hút, cùng với phần dẫn dắt bắt đầu bằng hồi ức của cụ Vương Hồng Sển - một tên tuổi lẫy lừng trong làng chơi đồ cổ, mà khi kể lại kỷ niệm về nhân vật đặc biệt này, vẫn vô cùng nể trọng. Hiện bà đang sống tại Pháp, nhưng vẫn có các hoạt động chuyên môn gắn liền với các giá trị truyền thống của văn hóa Việt Nam.

Con đường trở thành một chuyên gia nghiên cứu và sưu tập nghệ thuật của bà Loan de Fontbrune là một chặng đường dài. Từ nhỏ bà đã thích mỹ thuật, đọc sách, học vẽ, học đàn piano. Năm 1979 do gia đình có quốc tịch Pháp từ đời ông nội, nên trở về Pháp. Sau đó bà tiếp tục học ở Viện Ngôn ngữ và Văn minh phương Đông (Paris), rồi tiếp tục giấc mơ với nghệ thuật: học lịch sử mỹ thuật tại Ecole du Louvre, Institut d’Art et d’Archéologie Michelet, Sorbonne...

Lúc đó, ở Pháp rất ít và gần như không có người chuyên về văn hóa Việt. Bà làm việc ở vị trí nhân viên đặc cách cho bảo tàng quốc gia Musée National des Arts Asiatiques Guimet. Trong thời gian làm tại đây, bà viết nhiều bài về đồ sứ ký kiểu cung đình Huế, các lăng tẩm triều Nguyễn, thuyết trình về văn hóa Việt... Cũng chính nhờ có cơ hội được các bảo tàng Lịch sử Tự nhiên (Paris), bảo tàng quốc gia về gốm sứ Musée National de la céramique à Sèvres, bảo tàng gốm sứ Limoges... nhờ giám định hiện vật mà bà đã tìm được nhiều đồ cổ Việt ở đây, như bộ đồ trà Bát Tràng mà phái đoàn đi sứ của cụ Phan Thanh Giản đã tặng cho bảo tàng Sèvres, hay nhiều món gốm men lam Huế của cụ Vương Hồng Sển hiến tặng bảo tàng Guimet...

Người đàn bà đẹp SƯU TẬP CÁI ĐẸP

TRONG GIỚI NGHIÊN CỨU VÀ
SƯU TẬP NGHỆ THUẬT THẾ GIỚI,
TÊN TUỔI CHUYÊN GIA - NHÀ SƯU TẬP
LOAN DE FONTBRUNE ĐƯỢC
BIẾT ĐẾN VỚI SỰ NỂ TRỌNG.

ĐỖ THỊ THẨM

Ít người biết rằng chính bà Loan de Fontbrune có vai trò đặc biệt trong việc thúc đẩy Luật Di sản ra đời. Bà từng hỗ trợ Bảo tàng Hoàng gia Bỉ tổ chức cuộc triển lãm đầu tiên ở nước ngoài về mỹ thuật Việt Nam. Dự án này phải mất 10 năm mới thành hiện thực. Để đưa cả trăm hiện vật quý đi triển lãm, Quốc hội Việt Nam phải ra Luật Di sản Văn hóa, và nhờ đó, sau này mới có những cuộc triển lãm kế tiếp trên thế giới và việc sưu tập đồ cổ Việt Nam được chính thức thừa nhận. Bà cũng tổ chức tại Paris triển lãm đầu tiên về trường Mỹ thuật Đông Dương và một số triển lãm khác như “Quan hệ Việt Nam - Pháp qua 4 thế kỷ”, “Những nhà nhiếp ảnh đầu tiên người Pháp ở Việt Nam”...

Nhưng cơ duyên đưa bà Loan de Fontbrune đến với việc sưu tập mỹ thuật mới thật là câu chuyện thú vị. Những ngày đầu sang Pháp khi mới đôi mươi, trong hành trang mang theo bà quý nhất là ba bức tranh lụa của họa sĩ Tú Duyên và bốn bức tranh nhỏ xiêu bằng ngà của họa sĩ Đới Ngoạn Quân. Rồi trong lần tổ chức triển lãm về trường Mỹ thuật Đông Dương, tình cờ bà tìm ra được trong kho một bức tranh tuyệt đẹp của danh họa Nguyễn Phan Chánh được tư nhân hiến tặng, nhưng lúc đó không biết tác giả là ai. Với bà, mỗi hiện vật, mỗi tác phẩm đều như có linh hồn, có lịch sử, có câu chuyện.

Bà luôn muốn tìm hiểu và nghiên cứu sâu để biết thêm được nhiều điều thú vị, đi tìm câu trả lời... Sau này, khi đã lập gia đình, bà lại được chồng là người có chuyên môn hỗ trợ nên bà bắt đầu sưu tập tranh Việt Nam mà cách nay hơn 25 năm ít ai quan tâm.

Cũng từ đó, bộ sưu tập nghệ thuật của bà nhiều dần lên, chủ yếu được thu thập từ các cuộc đấu giá, chợ đồ cổ, các phòng tranh ở khắp nơi. Hiện vật nhiều lắm, từ tranh tượng đến sách quý, đồ cổ các thời kỳ. Tiêu chí chọn của bà là quý hiếm, có giá trị lịch sử, đẹp, và toàn vẹn.

“Lên đồng” (lụa, 63,5 x 87,5cm) - họa sĩ Nguyễn Phan Chánh (1892-1984)

“Cảnh quê” (sơn mài, 50 x 70cm) - họa sĩ Nguyễn Quang Bào

“Hái rau” (lụa, 66,5 x 50cm) - họa sĩ Lê Phổ (1907-2001)

Loan de Fontbrune

Bộ sưu tập tranh của các họa sĩ Đông Dương của bà hiện có khoảng vài trăm bức, có gần như đầy đủ các họa sĩ nổi tiếng của Việt Nam và Pháp thời đó. Có nhiều bức đáng giá như “Các cô gái uống trà” của Vũ Cao Đàm; “Hai cô gái” của Mai Trung Thứ; “Hoa dong riềng” của Nguyễn Tường Lân (một bức lụa rất hiếm của họa sĩ nổi tiếng này). Cũng có những bức tranh đẹp của các họa sĩ ít nổi tiếng hơn, nhưng bà chọn mua để nghiên cứu. Một vài bức tranh quý hiếm nhất gắn với những kỷ niệm đẹp khi đi mua tranh, như bức “Lên đồng” của danh họa Nguyễn Phan Chánh. Vốn bức này là quà cưới dành cho vị hôn thê của người mua bức tranh, và từng được in trong tạp chí *l’Illustration*, số Noel 1932. Bà cụ chủ nhân bức tranh, tên là Pierre Massé viết giấy để lại bức tranh cho bà. Bà thật không ngờ có ngày mình tìm lại được và sở hữu bức tranh ngỡ đã thất lạc từ lâu nay. Bà nghĩ đúng hơn, bức tranh đã tìm ra mình!

Ngoài bộ sưu tập tranh quý giá của mình, bà Loan de Fontbrune còn “sở hữu” một câu chuyện thú vị khác. Đó là bà từng đoạt ngôi vị Hoa hậu Á châu năm 22 tuổi do người Hoa ở Paris tổ chức lần đầu ở quận 5, salle Maubert-Mutualité.

Hiện tại, cuộc sống của chuyên gia nghiên cứu và sưu tập đặc biệt này vẫn hết sức bận rộn với các dự án liên quan đến di sản văn hóa và nghệ thuật Việt Nam. Bà đang vận động các nhà hảo tâm tài trợ cho bảo tàng Cernuschi (Pháp) để trưng tu các hiện vật văn hóa của Việt Nam để trưng bày, đồng thời tiếp tục nghiên cứu và giới thiệu về sơn mài Việt Nam. 🌸

A passion for VIETNAMESE BEAUTY

LOAN DE FONTBRUNE IS ONE OF
THE WORLD'S LEADING RESEARCHERS AND
COLLECTORS OF VIETNAMESE ART.

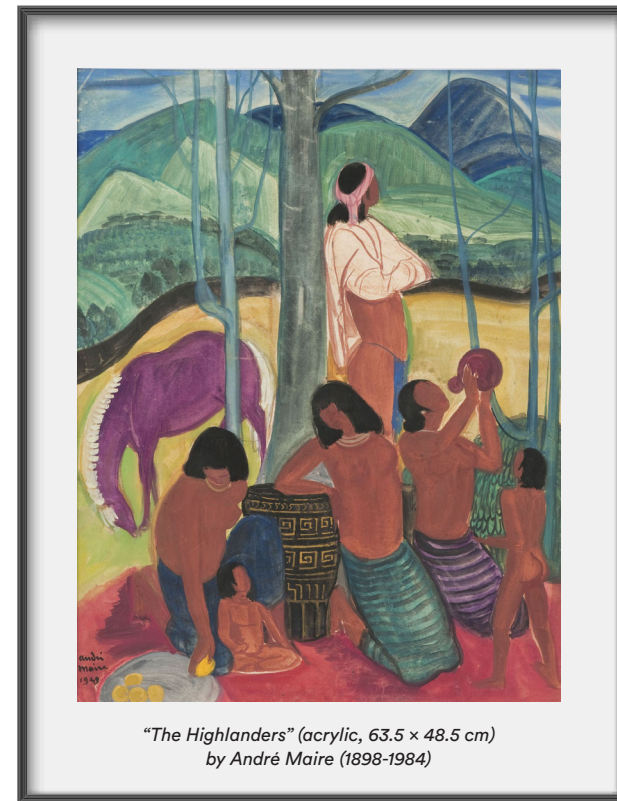
DO THI THAM

France-based Loan de Fontbrune was born in Vietnam and has carried a love of Vietnamese art and culture into her lifelong work as a leading academic researcher and art collector.

As a child, de Fontbrune took an interest in art, reading books, painting and learning the piano. In 1979, her family moved to France as they held French citizenship from their grandfather's generation. She continued her education at the National Institute for Oriental Languages and Civilizations in Paris and pursued her dreams by studying art history at the Ecole du Louvre, Institut d'Art et d'Archéologie Michelet and the Sorbonne.

At that time, there were only a few experts on Vietnamese culture in France. Loan de Fontbrune worked as a special staff member for the Musée National des Arts Asiatiques Guimet. During this period, she wrote a number of articles on Hue imperial ceramics and royal tombs of the Nguyen Dynasty and gave presentations on Vietnamese culture.

Thanks to opportunities at the National Museum of Natural History (Paris), the Musée National de la céramique à Sèvres and the Limoges National Porcelain Museum to appraise their artifacts, she encountered many Vietnamese antiques, such as the Bat Trang tea set that the delegation led by Phan Thanh Gian presented to the Sèvres museum, and Hue blue-glazed pottery items that Vuong Hong Sen gave the Guimet Museum.

"The Highlanders" (acrylic, 63.5 × 48.5 cm)
by André Maire (1898-1984)

De Fontbrune also played an important role in helping bring about a legal framework for international lending of Vietnam's cultural artifacts, which came as she was supporting the Royal Museums of Fine Arts of Belgium to hold the first exhibition overseas on Vietnamese art. This project took 10 years to be realized and in order to bring hundreds of precious artifacts to the exhibition, Vietnam's National Assembly had to issue the Law on Cultural Heritage, thanks to which other exhibitions worldwide can follow with officially recognized artifacts from Vietnam. De Fontbrune also co-organized the first exhibition on the Indochina College of Fine Arts and other notable exhibitions such as "Vietnam-France Relations Over Four Centuries" and "The First French Photographers in Vietnam."

In addition to her research and curatorial work, de Fontbrune became a prominent private collector of Vietnamese art and artifacts. During her earliest days in France, when she was just in her twenties, de Fontbrune said that her most cherished possessions were three silk paintings by Tu Duyen and four tiny ivory paintings by Doi Ngoan Quan. Later, while she was preparing for the exhibition on the Indochina College of Fine Arts, she came across a wonderful painting by Nguyen Phan Chanh in the storage of the museum. It had been donated but at the time the museum did not know who the painter was.

De Fontbrune has said that each artifact or artwork seems to have its own soul, history and story, which she always wants to learn more about. After getting

PHOTOS CHRISTIAN MURTIN

married, Loan de Fontbrune received support from her husband, who had professional expertise, and she began collecting Vietnamese paintings, which were not of high interest 25 years ago.

Since then, her collection has increased, from paintings and statues to rare books and antiques of different periods, acquired mainly from auctions, antique markets and art galleries. Her criteria for selection are rareness, historical value, beauty and wholeness. Loan de Fontbrune's collection of paintings by artists of the Indochina period now has reached hundreds of pieces, including almost every famous painter from Vietnam and France of that time. Her valuable works include "Girls Drinking Tea" by Vu Cao Dam; "Two Girls" by Mai Trung Thu; and "Canna Flowers" by Nguyen Tuong Lan, a very rare piece on silk by this famous painter. There are also fine pieces by lesser-known artists, which she bought for research.

Rare discoveries include the work "La Sorcière" by famed artist Nguyen Phan

Chanh. The piece was originally a wedding gift for the wife of the buyer and was printed in the Christmas issue of the French weekly newspaper *L'Illustration* in 1932.

The owner of the painting, named Mrs. Pierre Massé, wrote a certificate to transfer the ownership of the painting to Loan de Fontbrune. The collector told Massé that she had long known this name through the footnote in the newspaper: "La Sorcière, collected by P. Massé" and had never expected to find and own this work of art, which had been thought to be lost. "To be more exact, I think the painting found me," de Fontbrune said.

De Fontbrune can even claim a beauty contest title in her collection, as she won the Miss Asia title in a competition organized by the Chinese community in Paris.

Currently, she remains busy with projects related to Vietnam's cultural and artistic heritage while helping to raise funds for the Cernuschi Museum in France to restore Vietnamese cultural artifacts for display. She also continues to research and present Vietnamese lacquer. 🌸

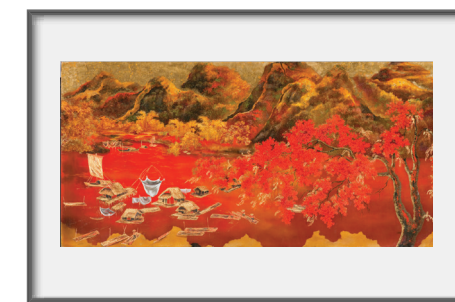
"A Lao Woman" (Copper, 24cm) - Bien Hoa College of Decorative Arts

"Hue" (oil painting, 37 × 46.5cm)
by Henri Mège (1904-1984)

"Meet-up" (lacquer, 60 × 110.5cm)
by Nguyen Tien Chung (1914-1976)

"Fishing Village" (lacquer, 64 × 123cm) by Le Thy (1919-1961)

"Two Girls" (silk, 68.5 × 48.5cm)
by Mai Trung Thu (1906-1980)